

Sosyalleşin – Hazırlık Çalıştayı

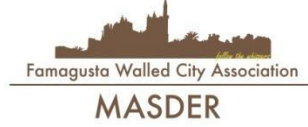
Döngüsel Ekonomi ve Sosyal Girişimcilik kapsamında Kıbrıs Türk toplumunun sosyal gereksinimlerini tanımlama ve önceliklendirme hazırlık çalıştayı

Go Social tarafından 7 ve 14 Aralık 2019 'da uygulanan hazırlık çalıştaylarının sonuçları

Hazırlayan AKTI Proje ve Araştırma Merkezi
Şubat 2020

Bu proje, Avrupa Birliği tarafından finanse edilmekte ve Mağusa Surięi Derneği (MASDER), AKTI Proje ve Araştırma Merkezi (AKTI) ve Mağusa Kadın Merkezi Derneği (MAKAMER) tarafından yürütülmektedir.

Bu raporun iğeriğinden tamamen MASDER, AKTI ve MAKAMER sorumlu olup, Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtır olarak kabul edilemez.

İçerik Listesi

1	Çalıştayların Amaç ve Kapsamı	4
2	Çalıştayların Uygulanma Yöntemleri	4
3	Katılımcılar	4
3.	Çalıştayların Sonuçları	5
3.1.	Eksiklik & İhtiyaç Analizi	5
3.2.	Sosyal Girişimcilik Fikirleri	8
4	Panel	12

1 Çalıştayların Amaç ve Kapsamı

‘Sosyalleşin’ (Go Social) Projesi, Hazırlık Çalıştayları gibi katılımcı süreçleri, kolektif zekâ ve benzeri yardımcı yöntemleri kullanarak sosyal girişimcilik aracılığıyla istihdam edilebilirliği artırmaya yönelik destekleyici bir güç olmayı amaçlamaktadır. Çalıştaylar, sosyal inisiyatiflerin gelişimi için potansiyel yaratmayı ve sosyal girişimcilik kültürü, kapasitesi ve becerisi yaratmayı hedefliyor. Çalıştayların esas amacı, sosyal ve çevresel konularda çalışan kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarından çeşitli paydaşları bir araya getirerek (i) Kıbrıs Türk toplumunun sosyal ve çevresel ihtiyaç ve eksikliklerini belirlemek, (ii) belirlenen eksiklik ve ihtiyaçlara bağlı olarak toplum üzerinde olumlu etki yaratacak sosyal girişim/girişime dönüşebilecek fikirler geliştirmek ve (iii) DeCyDe-4-GoSocial yöntemini kullanarak bu fikirleri önceden tanımlanmış kriterlere göre sıralamak ve önceliklendirmektir. Tespit edilen eksiklik ve ihtiyaçlar, projenin öngörülen kapasite geliştirme faaliyetlerine sunulacak (Mart 2020 - Ağustos 2021) ve fikirleri bir sonraki seviyeye taşıyıp sosyal girişimcilğe dönüştürebilecek, gelecek vadeden girişimcilere çeşitli fikirler tanıtılacaktır. İlk çalıştay 7 Aralık günü İngilizce konuşan katılımcıları hedef alacak şekilde Lefkoşa’da ve ikinci çalıştay ise Türkçe konuşan katılımcıları hedef alacak şekilde Türkçe olarak Mağusa’da gerçekleşmiştir.

2 Çalıştayların Uygulanma Yöntemleri

Katılımcılardan ilk olarak uzmanlık alanları kapsamında çevresel veya sosyal eksiklik ve ihtiyaçları tanımlamaları ve daha sonra en az bir adet sosyal veya çevresel girişimcilik fikri sunmaları istendi. Sunulan fikirler daha sonra ISOTECH Ltd. tarafından geliştirilen DeCyDe-4-GoSocial aracı ile değerlendirildi ve bunun sayesinde fikirler ikili karşılaştırma ilkesi ile sıralandırıldı. Sıralama için kullanılan özgün değerlendirme ölçütleri:

1. Sosyal Etki: Fikrin toplumsal, dahil edilebilirlik, savunmasız gruplara faydası, yaşam kalitesi, sağlık ve kültürel kapsamındaki etkisi
2. Çevresel Etki: Fikrin çevresel zorluklara karşı mücadele etkisi ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik ediyor olması
3. Uygulanabilirlik: Finansal, insan kaynakları, altyapı, tohum aşaması yatırımcılığı, inovasyon ve pazar rekabetine dayanarak fikrin uygulanabilirlik potansiyeli
4. İstihdam Edilebilirlik: Fikrin istihdam ve yeni iş yaratma potansiyeli

Kolaylaştırıcıların yönlendirdiği tartışmalar sonucunda katılımcılar sosyal ve çevresel açıdan en üst düzeyde etkili, uygulanabilirlik ve istihdam yaratma açısından en yüksek potansiyeli olan fikirleri kolektif halde son bir değerlendirme ile belirlediler.

3 Katılımcılar

Çalıştaylara 100 kişiden fazla kişi davet edilmiştir ve bunlardan 49 tanesi 27 farklı kurumdan katılımcı olarak yer almıştır. Katılan kurumların listesi şöyledir:

1.	AEGEE Mağusa (Avrupalı Öğrenciler Birliği)
2.	Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği (TDAD)
3.	AKTH Proje ve Araştırma Merkezi
4.	Kıbrıs Türk Esnaf ve Zanaatkarlar Odası
5.	Doğu Akdeniz Üniversitesi
6.	Emphasys Centre
7.	TAKE ACTION CYPRUS (Çevresel Aktivist ve Eğitici Organizasyon)
8.	GİGEM / SOS Çocuk Köyü
9.	Global Politika Merkezi Derneği
10.	GMTMK
11.	Yeşil Barış Hareketi
12.	Home for Cooperation
13.	KUŞKOR
14.	MAKAMER
15.	MASDER
16.	Namık Kemal Lisesi
17.	İnovatif Girişimcilik Projesi
18.	Çevresel Koruma Ofisi
19.	SPOT -Kaplumbağa Koruma Derneği
20.	Taşkent Doğa Parkı Çevre Dostları
21.	Türk Bankası
22.	Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler Sendikası
23.	Birleşmiş Milletler
24.	Sanatçı
25.	VOIS – Kıbrıs'taki Uluslararası Öğrencilerin Sesi
26.	Kırsal ve Şehir Altı Alanlarındaki Kadın Örgütleri
27.	Gençlik Kampları

Tablo 1: Hazırlık çalıştaylarında temsil edilen organizasyonlar listesi

Çalıştaylara katılmış olan paydaşlar geniş kapsamlı olarak (i) uzmanlık ve ilgi alanları kapsamında çevresel ve sosyal eksiklik ve ihtiyaçları tanımlamış ve (ii) uygulanabilir çözümler üretmiştir.

3. Çalıştayların Sonuçları

3.1. Eksiklik & İhtiyaç Analizi

Her çalıştayda katılımcılara profesyonel veya günlük hayatta karşılaştıkları ve ele alınması gereken çevresel ve sosyal eksik ve ihtiyaçları tanımlamaları istenmiştir. Verilen cevaplar çok yönlü olmasına ve paydaşların çeşitliliğini yansıtan farklı alanları kapsamına rağmen, eksiklik ve ihtiyaçlar 5 ana konu etrafında dönmüştür. Atık Yönetimi / Dairesel Ekonomi, İş Entegrasyonu, Eğitim, Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma ve çeşitli Sosyal Konular. Aşağıdaki tablo her iki çalıştayın sonuçlarını 5 ana sütun altında özetlemekte ve sınıflandırmaktadır:

Atık Yönetimi / Döngüsel Ekonomi	İş Entegrasyonu	Eğitim	Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma	Sosyal Konular
Gıda atığı / organik atık üretimini azaltma ihtiyacı	Teknik işler için nitelikli eleman bulma konusunda bilgi eksikliği (örn: bozuk ev aletlerinin onarımı için teknik ve elektrik becerilerine sahip kişiler)	Teknik olmayan/sosyal beceri geliştirme ihtiyacı	Hava kirliliğini azaltma ve enerji tasarrufu için toplu taşımacılık ihtiyacı	İki toplumlu iletişim eksikliği/bunun kolay bir şekilde gerçekleşme gereksinimi
Gıda atıkları bırakma noktalarına duyulan ihtiyaç/ Alternatif seçeneklerin restoran ve esnaf tarafından sunulmaması	Mülteci ve göçmenlerin iş entegrasyonunu destekleme ihtiyacı	Kuşaklar arası bilgi boşluğunu kapatmak için kuşaklararası öğrenim ihtiyacı	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Farkındalık ve bunları işletme modelleriyle birleştirme ihtiyacı	Sokak hayvanları ve terk edilmiş hayvanları koruma gereksinimi
Bütünsel bir geri dönüşüm programı ihtiyacı	Profesyonel ihtiyaç taleplerini doğru kişilerle eşleştirmeyi sağlayacak bir veri tabanı ihtiyacı (örn: danışmanlar, uzmanlar, yöneticiler)	Sağlıkla ilgili becerilerini geliştirmek için öğrencilere eğitim fırsatları sunma ihtiyacı (örn: İlk Yardım)	Ucuz ve sürdürülebilir konut seçenekleri ihtiyacı	Gençlerin sosyal sorumlulukları hakkında farkındalıklarını artırma
Atıklara değer verme ihtiyacı- Teknolojik yaklaşımlarla ilgili sektör yaratma	Turistik sektörde yerel katılımcıları tanımlama ihtiyacı	Yaşlılara deneyimlerini ve becerilerini aktarma fırsatı sunarak rehabilitasyon şansı yaratma	Toprak verimliliğini artırma ve çölleşmeye karşı mücadele etme ihtiyacı	Karayolu kazalarını azaltma ihtiyacı
Daha etkili atık yönetimi stratejileri / uygulamaları ihtiyacı	Öğrenciler için istihdam fırsatlarını artırma ihtiyacı	Teknik / onarım becerileri geliştirilerek ürün üretimini ve tüketimini azaltmak	Fosil yakıt kullanımını ve hava kirliliğini azaltma ihtiyacı	Okul öncesi bakım/egitim tesislerinin eksikliği
Üretimi bu yöntemlerle azaltma ihtiyacı (1) yeniden	Kadınları işgücüne girmeleri için güçlendirmek ve teşvik etmek		Şehirlerde yeşil alanların olmaması, hava kirliliğinin	Gönüllülük alanında, lise ve üniversite öğrencilerinin

kullanarak ve tamir ederek (2) ikinci el ürünler kullanarak ve (3) Atık ayrıştırmayı artırarak			giderilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması	katkılarını artırma ihtiyacı
Vatandaşların atık yönetimi ve atık ayrıştırmaları hakkında farkındalıklarını artırma ihtiyacı			Çocuklara çevresel konular hakkında farkındalık yaratma ihtiyacı	Sosyal faaliyetler için yeterli ve erişilebilir ortak alan eksikliği
İnşaat malzemelerinin atık yönetimi				
Kağıt ve plastik atık kirliliğini minimum seviyeye indirme				
Otel / Restoran / Kafe Endüstrilerinin atık yönetimi ihtiyacı				

Tablo 2: Eksiklik & İhtiyaç Kategorileri

3.2. Sosyal Girişimcilik Fikirleri

Önceki çalışmaların analizlerinde belirlenen eksik ve ihtiyaçlara göre katılımcılardan belirli bir (veya birden fazla) eksiği ve ihtiyacı ele alan ve sosyal girişimlere dönüştürülebilecek 5 fikir bulmaları istendi:

		1.Çalıştay	
	İhtiyaç		Fikir
1	Mülteci ve göçmenlerin iş entegrasyonunu destekleme ihtiyacı	Mültecileri ve göçmenleri, endüstrileri / fabrikaları için sezonluk çalışan arayan üreticilerle irtibata geçirmek	
2	Hava kirliliğini azaltma ve enerji tasarrufu için toplu taşımacılık ihtiyacı	Güneş enerjisi ile çalışan ve üniversiteleri birbirine bağlayacak “Yeşil Otobüs” toplu taşımacılık şirketini hayata geçirmek. Servis engelliler ve çocuklar için ücretsiz olacak ve mezunlara iş sağlayacak	
3	Teknik işler için nitelikli eleman bulma konusunda bilgi eksikliği	Göçmenlere, mültecilere ve işsizlere yönelik bir Onarım Veri tabanı / Uygulaması yaratmak ve bu sayede onlara teknik eğitim alma olanağı sunma ve işverenlere aradıkları alanda teknik eleman bulmalarını sağlamak (örn: ev aletlerinin onarımı için teknik ve elektrik becerilerine sahip kişiler)	
4	Kuşaklar arası bilgi boşluğunu giderme	Aktif, yetenekli ve sorumlu vatandaşlar yaratmak amacıyla teknoloji ve çevre ile ilgili, nesiller arası eğitim olanakları sunacak bir organizasyon	
5	Turistik sektörde yerel katılımcıları tanımlama ihtiyacı	Bilgi akışı / danışmanlık da dahil olmak üzere potansiyel müşteriler olarak seyahat acenteleri ile satışa hazır özgün ve yerel turistik ürünler geliştirmek	

Tablo 3: 1.Çalıştay - Sosyal Girişimcilik Fikirleri

2.Çalıştay		
	İhtiyaç	Fikir
1	Geri dönüşüm yöntemleri ile ilgili farkındalık artırma çalışmaları (örn: gübre üretimi) Sokak hayvanları ve istenmeyen hayvanları koruma Dezavantajlı gruplardan olan insanları istihdam etme	Farkındalık artırmak ve bahçe, tarım ve gübre üretimi gibi geri dönüşüm ve eğitim faaliyetlerini teşvik etmeye adanmış büyük bir deneyimsel öğrenme ve yaşam kompleksi kurma. Aynı zamanda bir hayvan barınağı olarak hareket edecek ve yerel ürünlerin satış noktası olacaktır
2	Daha etkili atık yönetimi stratejileri/uygulamaları ihtiyacı	Derinya ve Mağusa atıklarını ortak bir yerde toplamak ve her iki bölgedeki sokak lambalarına elektrik sağlayabilmesi için çöplerden metan üretmek Çevresel, enerji mühendisleri, vb. niteliklerdeki kişilerle çalışıp, atıkların ekolojik süreçlerle geri dönüştürülmesi
3	Yolları daha güvenli hale getirebilecek ve trafik kazalarını önleyebilecek ürün ve malzemelerin eksikliği	Atık malzemeden üretilen kedi gözü: Okullardan ve belediyelerden temin edilecek plastik atıklarla yol kenarları için floresan kedi gözü üretimi Elde edilen kârın %70'i okullara ve belediyelere temin edilecek Dezavantajlı gruplardan insanlar (örn: işsiz kadınlar) üretim sürecine dahil edilecek
4	Aşağıdaki alanlarla eğitim/uzmanlık eksikliği <ul style="list-style-type: none"> • Sağlık hizmetleri • İstihdam • Çevre 	THERE (Sağlık İstihdam Çevre İşe Alım Eğitim): Kıbrıs'ın kuzeyindeki yabancı öğrencilere uzman eğitim hizmetleri sunan bir eğitim platformu/merkezi kurulması. Amaç, sağlık hizmetleri, istihdam, işe alım ve çevre ile ilgili alanları kapsayacak şekilde eğitici eğitimi verebilmektir.
5	Toplu taşıma araçlarının eksikliği ve yoldaki aşırı araç sayısının hava kirliliğine katkısı Evde yemek yapmak için kullanılan yağın yanlış dönüşüm yönetimi	Kullanılmış yemeklik yağ (UCO) ve güneş enerjisi ile çalışan taşıma araçları geliştirip sunma ve sayılarını artırma. Mevcut teknolojiye dayanarak, UCO araçlarda kullanılmadan önce işlenecektir. Bilet yerine yolcuların toplu taşımacılığı kullanmak için kullanılmış yemek yağı getirmesi olasılığı

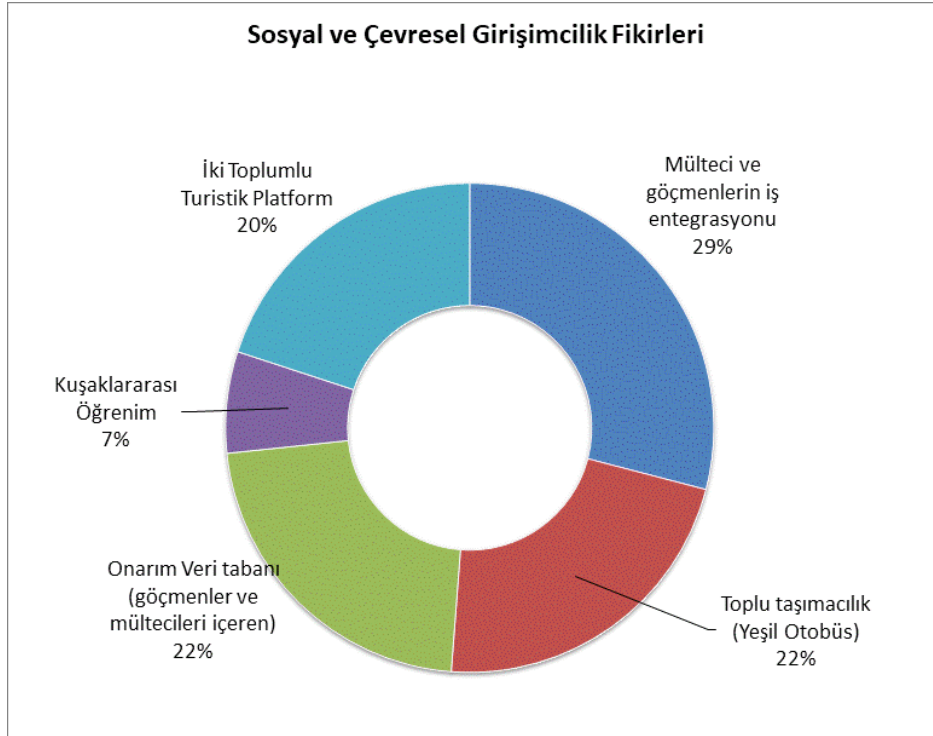
Tablo 4: 2. Çalıştay - Sosyal Girişimcilik Fikirleri

Sıralanan fikirler önceden belirlenmiş 4 kritere göre değerlendirilip sıralanmıştır. DeCyDe-4-GoSocial kullanarak çiftler halinde karşılaştırılmış ve her egzersiz sonlandığında kriterlerin bireysel puanı dikkate

alınarak her bir fikre genel bir puan atfedilmiştir. Aşağıdaki tablo ve ilgili grafik 1. Çalıştayan genel sonuçlarını göstermektedir. Mülteci ve göçmenlerin İş Entegrasyonu ile ilgili fikir toplamda en yüksek puanı almış ve bunu Yeşil Otobüs ve Onarım Veri tabanı fikirleri izlemiştir.

FİKİRLER	Sosyal Etki Puanı	Çevresel Etki Puanı	Uygulanabilirlik Puanı	İstihdam Yaratma Puanı	Genel Puan
1. Mülteci ve göçmenlerin iş entegrasyonu	34%	4%	31%	47%	29%
2. Toplu taşımacılık (Yeşil Otobüs)	33%	42%	4%	10%	22%
3. Onarım Veri tabanı (göçmenler ve mültecileri içeren)	5%	38%	36%	10%	22%
4. İki Toplumlu Turistik Platform	16%	13%	21%	30%	20%
5. Kuşaklararası Öğrenim	12%	4%	8%	3%	7%

Tablo 5: 1. Çalıştayan DeCyDe-4-GoSocial Toplu Sonuçları

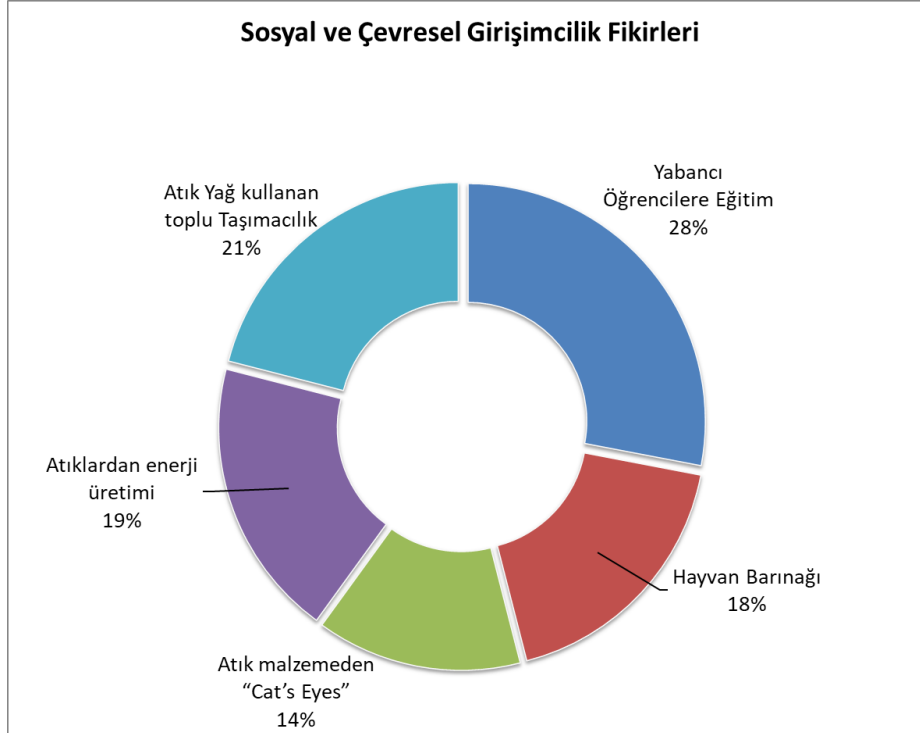

Şekil 4: 1. Çalıştayan DeCyDe-4-GoSocial Toplu Daire Grafiği

2. Çalıştay sırasında benzer bir yaklaşım uygulanmış ve aşağıdaki sonuçlarla ulaşılmıştır:

FİKİRLER	Sosyal Etki Puanı	Çevresel Etki Puanı	Uygulanabilirlik Puanı	İstihdam Yaratma Puanı	Genel Puan
1. Yabancı Öğrencilere Eğitim	18%	3%	36%	53%	28%
2. Atık Yağ kullanan Toplu Taşımacılık	37%	23%	11%	13%	21%
3. Atıklardan enerji üretimi	12%	34%	25%	7%	19%
4. Hayvan Barınağı	18%	28%	7%	20%	18%
5. Atık malzemeden kedi gözü üretimi	15%	12%	21%	7%	14%

Tablo 6: 2. Çalıştaydan DeCyDe-4-GoSocial Toplu Sonuçları

Şekil 5: 2. Çalıştaydan DeCyDe-4-GoSocial Toplu Daire Grafiği

4 Panel

Her iki çalıştay da paydaşların uzman bilgisine dayanarak Kıbrıs Türk toplumunun eksikliklerini ve ihtiyaçlarını belirleyerek ve daha fazla araştırılabilecek ve sosyal girişimlere dönüştürülebilecek fikirler üreterek sonuçlandı. Eksiklik ve ihtiyaçlar çoğunlukla atık yönetimi, çevre ve sürdürülebilir kalkınma, iş entegrasyonu ihtiyaçları, ele alınması gereken çeşitli sosyal konular ve eğitim ihtiyaçları olarak belirlendi. Katılımcı Tartışmaları aynı zamanda katılımcılar tarafından önerilen ve bir ya da daha fazla eksiği ve ihtiyacı ele alan 10 fikirle neticelendi.

Şaşırtıcı bir şekilde her iki çalıştayın sonuçlarında sosyal ve çevresel açıdan daha önemli görünen fikirler (örneğin, Çalıştay 1, Fikir 2), uygulama açısından daha zorlu olabileceklerinden dolayı (iş gücü, finansal kaynaklar, altyapı vb.) sonuçlara bakılınca genel performansları daha kolay uygulanabilir fikirlere kıyasla daha düşük olmuştur.

Çalıştayların sonuçlarını yorumlarken dikkate alınması gereken bir diğer önemli nokta ise, tartışma sırasında birçok fikir ortaya çıkmasına rağmen, uygulanma açısından sadece beş fikrin sonuç olarak sunulmuş olmasıdır. Katılımcılar bazı durumlarda sosyal etki seviyesini artırmak için sunulan bazı fikirlere farklı öğeler eklemiştir (örneğin Atölye 2- Fikir 4, eğitim ve kapasite geliştirme olanağı da sağlayan bir Hayvan Barınağı). Sonuç olarak fikrin uygulamasına karmaşıklık katılmış ve uygulanabilirlik seviyesini azaltmıştır.

Buna ek olarak bazı fikirlerin uygulanabilirliklerini değerlendirebilmek için mühendislerin teknik ve uzman bilgilerine ihtiyaç vardı. Örneğin, ikinci çalıştay sırasında paydaşlar toplu taşıma olanaklarını geliştirme ihtiyacını belirlemişlerdir. Ayrıca bu ihtiyaç derhal müdahale edilmesi gereken ve yanlış yönetilen yemeklik yağ atığı sorunu ile birleştirilmiştir. Çözümleri, güneş enerjisi ya da kullanılmış yemeklik yağ ile çalışan toplu taşıma araçlarını yöneten bir sosyal girişim geliştirmektir. Bu fikrin karmaşıklığı mühendisler (makine, otomotiv) ve yenilenebilir enerji kaynakları konusunda bilgili paydaşlar için açık olsa da uygulanabilmesi için gerekli teknik ve finansal bilgi çalıştay katılımcılarının çoğunluğu tarafından bilinmediğinden sonuçta elde ettiği sıralama puanı beklenenden daha yüksek çıkmıştır.

Sonuç olarak, çalıştaylar katılan paydaşların zihniyetini başarılı bir şekilde yakalamayı ve Kıbrıslı Türk toplumunun sosyal ve çevresel eksiklik ve ihtiyaçlarına genel bir bakış açısı sunmayı başarmıştır. Katılımcı süreç, katılımcılar arasında tartışma ve bilgi akışı olanakları sundu ve paydaşların ve girişimcilerin sosyal girişimler yaratırken odaklanması gereken toplumun başlı sosyal ve çevresel eksiklerini ve ihtiyaçlarını ortaya çıkardı.